

ขั้นตอนในการวินิจฉัยสาเหตุของภาวะโลหิตจางในสุนัขและแมว

โดย สพ.ญ.กัณฑ์กมล เพาะผล

ภาวะโลหิตจางแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ ประเภทที่มีการตอบสนองของไขกระดูก (Regenerative anemia) และประเภทที่ไม่มีการตอบสนองของไขกระดูก (Non-regenerative anemia) ซึ่งโลหิตจางแบบที่มีการตอบสนองของไขกระดูกยังแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ เกิดจากการสูญเสียเลือด (Blood loss / bleeding lesion) เช่นการเกิดอุบัติเหตุ, บาดแผล, พยาธิ หรือแผลในทางเดินอาหารหรือความผิดปกติของการแข็งตัวของเลือดจากพิษยาเบื่อหนู เป็นต้น และอีกกลุ่มหนึ่งคือภาวะการแตกตัวของเม็ดเลือด (hemolytic anemia) ซึ่งเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น เกิดจากภาวะภูมิคุ้มกันทั้งที่แบบเกิดขึ้นเองหรือถูกเหนี่ยวนำจากการติดเชื้อพลาสมาไวรัส พยาธิหรือการได้รับยาบางประเภท การถ่ายเลือด และการติดเชื้อพยาธิในเม็ดเลือดชนิดต่าง ๆ ทั้งเป็นต้นเหตุที่พบได้บ่อยในทางคลินิก

ส่วนภาวะโลหิตจางประเภทที่ไม่มีการตอบสนองของไขกระดูกนั้นเกิดได้จากหลาย ๆ สาเหตุ เช่นการแทรกตัวของเซลล์มะเร็งเม็ดเลือดชนิดต่าง ๆ เข้าไปในไขกระดูก, การติดเชื้อพยาธิในเม็ดเลือดแบบเรื้อรังจนกดการทำงานของไขกระดูก, การฉายรังสี, พิษจากเอสโตรเจน, การขาดธาตุเหล็ก หรือการได้รับยาบางชนิด เป็นต้น

ดังนั้นเมื่อตรวจเจอภาวะโลหิตจาง สัตวแพทย์จึงต้องมีขั้นตอนการวินิจฉัยสาเหตุของภาวะโลหิตจาง เพื่อการรักษาที่ถูกต้องและการพยากรณ์โรคให้กับเจ้าของสัตว์ป่วย โดยเริ่มต้นจากการแยกว่าเป็นประเภทที่มีการตอบสนองหรือไม่มีการตอบสนองของไขกระดูกดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งต้องอาศัยการแปลผล ขนาดเฉลี่ยและการติดสีของเม็ดเลือดแดงหรือการตรวจหาเม็ดเลือดแดงวัยอ่อน (Reticulocyte count) ในทางห้องปฏิบัติการประกอบกัน หลังจากที่แยกประเภทหลักได้แล้วก็ต้องอาศัยประวัติจากเจ้าของและการตรวจต่าง ๆ เพื่อหาสาเหตุของโรค เช่นประวัติการเสียเลือดตามระบบต่างๆ, การได้รับสารพิษ, การตรวจดูแผ่นฟิล์มเลือดในกล้องจุลทรรศน์เพื่อตรวจหาลักษณะผิดปกติต่างๆ ของเม็ดเลือดแดงหรือหาพยาธิในเม็ดเลือด และการตรวจหาโรคอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นร่วมกัน เช่น โรคตับ หรือโรคไตวายเรื้อรัง เป็นต้น

การรักษาภาวะโลหิตจางนอกจากตัวสัตวแพทย์ที่ต้องเป็นผู้วินิจฉัยสาเหตุของโรคและกำหนดการรักษาให้เหมาะสมแล้ว เจ้าของสัตว์ป่วยถ้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การรักษาประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะประวัติเกี่ยวกับอาการป่วยของสุนัขและแมวมีส่วนสำคัญมากในการวินิจฉัยโรคและสุดท้ายน้องหมาน้องแมวทั้งหลายจะหายป่วยได้ก็คงหนีไม่พ้นต้องได้รับความรักความเอาใจใส่และการดูแลของเจ้าของสัตว์นั่นเอง